

शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद (रजि.), कोल्हापूर

निवडक

शोधनिबंध संग्रह

शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद प्रकाशन

फेब्रुवारी २००७

शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद (रजि.), कोल्हापूर
(संस्था नोंदणी क्र. महाराष्ट्र/१०५७६-१९९५ आणि सार्व. विश्वस्त संस्था नोंदणी क्र. एफ. १०४६७-१९९५)

निवडक शोधनिबंध संग्रह

(१९९९-२००० ते २००५-२००६ वार्षिक अधिवेशनातील संपादित)

संपादक मंडळ

प्राचार्य य. ना. कदम मुख्य संपादक	प्रा. डॉ. नंदा पारेकर कार्यकारी संपादक
डॉ. व्ही. एस. पोवार डी. डी. शिंदे सरकार महाविद्यालय, कोल्हापूर	प्रपाठक, शिवाजी विद्यापीठ इतिहास विभाग डॉ. टी. एस. पाटील राजर्षी शाहू महाविद्यालय, कोल्हापूर
डॉ. आय. एच. पठाण डी. आर. माने महाविद्यालय, कागल	प्रा. अवनीश पाटील शिवाजी विद्यापीठ इतिहास विभाग
प्रा. बी. एस. माळी क्रांतिसिंह नाना पाटील महाविद्यालय, वाळवा, जि. सांगली	

आणि

प्रा. डॉ. अरुण भोसले
शिवाजी विद्यापीठ इतिहास विभागप्रमुख
विशेष संपादन सल्लागार

शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद प्रकाशन

वितरक

फडके बुक हाऊस

फडके भवन, हरी मंदिराजवळ दुधाळी, कोल्हापूर - ४१६ ०१२

दूरध्वनी (०२३१) २५४०२११

पुणे शाखा

श्रीफल प्रसाद, ४१५ नारायण पेठ, मुंजाबा लेन, पुणे ४११ ०३४

टेलिफॅक्स : (०२०) २४४८२९५१

सर्व हक्क प्रकाशकाधीन

प्रकाशक

प्राचार्य यशवंत नारायण कदम

अध्यक्ष, शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद, कोल्हापूर

द्वारा : इतिहास विभागप्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

मुद्रक

भारती मुद्रणालय

८३२ ई, शाहूपुरी ४ थी गल्ली,

कोल्हापूर - ४१६ ००१.

दूरध्वनी : (०२३१) २६५४३२९

प्रथमावृत्ती

फेब्रुवारी २००७

प्रती : ५००

किंमत : रु. १५०

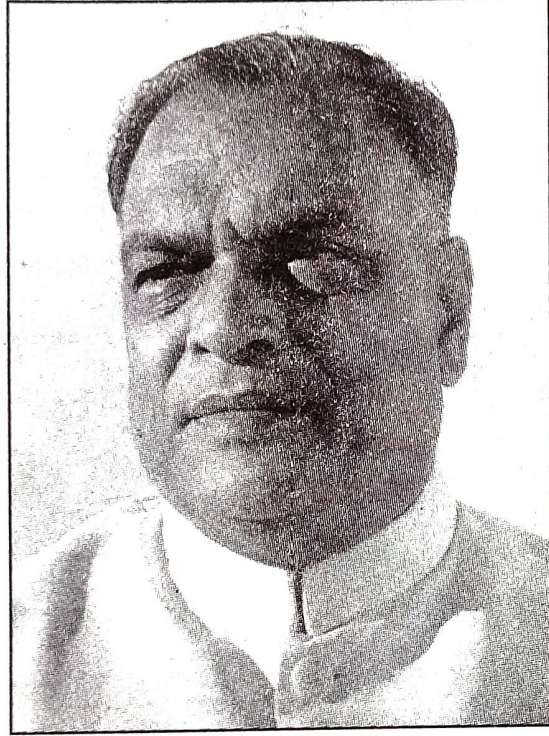
वितरक : फडके बुक हाऊस, कोल्हापूर.

या शोधनिबंध संग्रहात व्यक्त झालेल्या मतांशी वा निष्कर्षांशी संपादक मंडळ वा इतिहास परिषद सहमत असेलच असे नाही.

शिवाजी विद्यापीठाचे शिल्पकार
थोर इतिहास संशोधक

स्वर्गीय डॉ. आप्पासाहेब पवार
यांना
कृतज्ञतापूर्वक अर्पण !

शिवाजी विद्यापीठ इतिहास परिषद (रजि.), कोल्हापूर

कार्यकारिणी २००५-२००७

- १) प्राचार्य य. ना. कदम ..... अध्यक्ष
- २) प्रा. एन. आर. गरड ..... उपाध्यक्ष
- ३) प्रा. डॉ. टी. एस. पाटील ..... कार्यवाह
- ४) प्रा. बी. एस. माळी ..... सहकार्यवाह
- ५) प्रा. डॉ. नंदा पारेकर ..... खजिनदार
- ६) प्रा. डॉ. अरुण भोसले ..... पदसिद्ध सदस्य
शिवाजी विद्यापीठ इतिहास विभागप्रमुख
- ७) प्रा. डी. डी. वाघचवरे २००५-२००६ ..... पदसिद्ध सदस्य
प्रा. आर. डी. थोरात २००६-२००७ ..... पदसिद्ध सदस्य
अध्यक्ष, इतिहास अभ्यास मंडळ
- ८) प्राचार्य डॉ. बी. एस. बाबर ..... सदस्य
- ९) प्रा. डॉ. एस. एम. गावडे ..... सदस्य
- १०) प्रा. डॉ. सौ. भाग्यश्री जाधव ..... सदस्य
- ११) प्रा. एन. डी. कदम ..... सदस्य
- १२) प्रा. डॉ. व्ही. एस. पोवार ..... सदस्य
- १३) प्रा. डॉ. जयसिंगराव पवार ..... स्वीकृत सदस्य
- १४) प्रा. बी. के. लोंढे ..... स्वीकृत सदस्य
- १५) प्रा. ए. पी. लेवे ..... स्वीकृत सदस्य

अनुक्रमणिका

- ◆ संपादकीय : १
- १) डॉ. य. दि. फडके : ८
अध्यक्षीय भाषण : (वार्षिक अधिवेशन, इस्लामपूर, जाने. २०००)
- २) Dr. K. K. Shah : ३०
*Random Reflections on the Role and Relevance of a
Teacher in Ancient Indian History.*
- ३) डॉ. गो. त्र्यं. कुलकर्णी : ४१
मध्ययुगीन भारतातील मुस्लिम सत्ताधीश धर्मकायदा (शरीयत)
आणि परिवर्तन - एक गुणात्मक मूल्यमापन.
- ४) Dr. Varsha Shiragaonkar : ६५
New Trends in Historiography.
- ५) Dr. U. A. Kadam : ८२
*Glimpses of the French Administration in
Pondicherry (1701-1761).*
- ६) डॉ. प्रमोद जोगळेकर : ९०
पुरातत्त्वीय संशोधनातील नवीन प्रवाह.
- ७) डॉ. अरविंद देशपांडे : १०२
सबाल्टर्न स्टडीज
- ८) डॉ. टी. एस. पाटील : १११
कोल्हापूर संस्थानातील सत्यशोधक चळवळ.
- ९) डॉ. मंजिरी कुलकर्णी-मुंगळे : १२४
१७३१ पर्यंतचे शाहू महाराज व करवीरकर संभाजी यांचे संबंध
- १०) डॉ. डी. बी. देशमुख : १३४
पेशवेकालीन कोकणातील सामाजिक व आर्थिक स्थिती
- ११) Dr. Jaypal Kathare : १४४
Land Grant Policy of the Satavahanas.
- १२) डॉ. निरंजन कुलकर्णी : १४९
पूर्व ऐतिहासिक कृष्णेच्या खोऱ्यातील कोल्हापूर ते रत्नागिरी
या नव्या व्यापारी मार्गाचे समन्वेषण.

- १३) प्राचार्य डॉ. विजयराव नलावडे : १५६
 पेशवेकालीन मराठी सत्ता साम्राज्यवादापेक्षा
 प्रभुत्ववादाकडे झुकलेली होती का?
- १४) Dr. I. H. Pathan : १६६
 Dasram : An Ardent Activist of Satyashodhak Samaj
- १५) Dr. V. S. Powar : १७३
 Role of Talim Sangh in Kolhapur State
 Freedom Movement
- १६) Smt. Vaishali Dagadu Kambale : १७९
 Dr. B. R. Ambedkar and Kalaram
 Temple Entry Satyagraha (1930-35)
- १७) Dr. Ankush Belvalkar : १८५
 Shiroda Salt Satyagraha, 1930
- १८) डॉ. खंडेराव शिंदे : १९१
 १८४४ च्या उठावाचा नेता-सुभाना निकम
- १९) प्रा. सौ. सुमन शिरगावे : १९५
 कोल्हापूर जिल्ह्यातील शतकोत्तरी सार्वजनिक
 ग्रंथालयांचा इतिहास - एक अभ्यास
- २०) डॉ. सौ. लता अकलूजकर : २०७
 १९३१च्या सोलापुरातील स्वातंत्र्यचळवळीचे वृत्तपत्रीय
 तपशीलवार प्रतिबिंब
- २१) डॉ. सौ. एम. डी. उदगावकर : २१२
 कॅ. आर. सी. बर्क यांची सांगली
 संस्थानातील प्रशासकीय कारकीर्द (१९०५ ते १९१०)
- २२) प्रा. सौ. शर्मिला अशोक साबळे : २१७
 भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील भूमिगत नेता-दलितमित्र तांबटकाका
- २३) प्रा. भारतभूषण श. माळी : २२३
 गोवामुक्ती आंदोलनातील कोल्हापूर
 शहराचे योगदान (१९४६ ते १९६१)
- २४) श्री. पांडुरंग लक्ष्मण आंबले : २३२
 जोगते-मातृसत्ताक समाजावशेषाचे वारसदार

- २५) प्रा. डॉ. सौ. भाग्यश्री जाधव : २३८
 डॉ. आप्पासाहेब पवार यांचे मराठा इतिहासातील योगदान
- २६) प्रा. सौ. आरती चौगले : २४०
 डॉ. आर. तथा दिनकरराव माने - एक सत्यशोधक
- २७) डॉ. नीला गिरीश जोशी : २५६
 सत्यशोधकी जलशांचे सामाजिक योगदान
- २८) प्रा. सौ. नलिनी रवींद्र रणखांबे : २६७
 ब्राह्मणेतर चळवळीतील शंकरराव मोरे यांचे योगदान
- २९) श्रीमती अर्चना श्रीराम जाधव : २७२
 डॉ. बाळकृष्ण : जीवन व कार्य
- ३०) कु. देविकाराणी शिवाजीराव पाटील : २८२
 ओगले उद्योग समूहाचे संस्थापक आत्मारामपंत
 ओगले यांच्या कार्याचा आढावा
- ३१) सौ. मंजिरी कुलकर्णी : २९१
 अक्कलकोट संस्थानाच्या रीजंट राजमाता
 श्रीमंत ताराबाई राणीसाहेब (१९२३-३६)
- ३२) डॉ. कविता गगराणी : २९७
 सावकरी पाश - एक जनजागरण
- ३३) कु. मंजुश्री जयसिंगराव पवार : ३०२
 कोल्हापूरकर छत्रपती व इंग्रज संबंध (१७६५ ते १८५७)
- ३४) Shri Avaneesh Patil : ३१३
 A note on P(ost) and T(elegraph) in Kolhapur, 1844-1894
- ३५) Shri Krishna Mahadev Patil : ३२०
 Equipments of Cultivation and Irrigational
 Devices in 17th and 18th Century Maharashtra
- ३६) डॉ. सौ. एस. पी. चव्हाण : ३२७
 हुमचा येथील प्राचीन शिलालेखांचा अभ्यास

